

Бібліотеки – дітям Кіровоградщини

Підсумки 2018 року

КІРОВОГРАДСЬКА ОБЛАСНА БІБЛІОТЕКА ДЛЯ ДІТЕЙ
ІМ. Т. Г. ШЕВЧЕНКА
ВІДДІЛ РОЗВИТКУ ДИТЯЧИХ БІБЛІОТЕК І МАРКЕТИНГУ

Бібліотеки – дітям Кіровоградщини

Підсумки 2018 року

статистично-аналітичний огляд

Кропивницький – 2019

УДК 02(477.65)

Б 59

Бібліотеки – дітям Кіровоградщини. Підсумки 2018 року: статистично-аналітичний огляд / Кіровоградська обласна б-ка для дітей ім. Т. Г. Шевченка; уклад. Н. І. Расторгуєва. – Кропивницький, 2019. – 24 с.

У виданні аналізується діяльність бібліотек Кіровоградської області з користувачами-дітьми у 2018 році: зміни, які відбулись у бібліотечній мережі, основні показники, матеріально-технічна база, фінансові надходження і їх використання, кадри бібліотек, стан формування та використання бібліотечних фондів. Висвітлюються значимі соціокультурні заходи, спрямовані на залучення до бібліотеки і читання дітей.

Видання адресоване керівникам бібліотечних закладів області, фахівцям в галузі культурної та бібліотечної справи.

Сучасні бібліотеки – культурний простір для дітей і дорослих, потреба в якому сьогодні виникає і в місті, і в селищі, і в селі. Про те, що бібліотеки краю затребувані, переконують нас і надані звіти за 2018 рік.

Мережа бібліотек сфери управління Міністерства культури України в Кіровоградській області станом на 1.01.2019 року нараховувала **568** закладів, у т.ч. 3 обласних – ОДБ ім. Т. Г. Шевченка, ОУНБ ім. Д. І. Чижевського, ОЮБ ім. Є. Маланюка.

Кількісний склад бібліотек залишився на рівні 2017 року. Але відбулися певні зміни в мережі окремих районів/міст. З утворенням Помічнлянської міської ОТГ до складу бібліотек Міністерства культури ввійшла профспілкова бібліотека Палацу культури. У с. Новий Стародуб Петрівського району проведено злиття двох сільських бібліотек в одну.

Із загальної кількості – **220** бібліотек входили до 12 ЦБС (4 міських і 8 районних). Решта працювали поза межами ЦБС, з яких 50 бібліотек (вдвічі більше за 2017 р.) в 13 ОТГ: міст Бобринець, Мала Виска, Новоукраїнка, Помічна, смт Компаніївка та районів – Добровеличківського, Новоукраїнського, Кіровоградського, Маловисківського, Світловодського.

Практично всі бібліотеки області – 94,7% надавали послуги дітям.

Серед загальної кількості публічних бібліотек виокремлюються **29 спеціалізованих бібліотек для дітей**: Кіровоградська ОДБ ім. Т. Г. Шевченка, 14 районних, 12 міських, 2 сільські. У 2018 році Помічнлянська МБД увійшла до складу Помічнлянської міської ОТГ.

Огляд роботи спеціалізованих бібліотек для дітей

(без даних по обласній бібліотеці для дітей ім. Т. Г. Шевченка)

Роботу бібліотек для дітей забезпечували **96** фахівців.

За *освітою*: 49 осіб мали повну вищу, у т.ч. 32 – бібліотечну, 47 осіб – базову вищу, у т.ч. 37 – бібліотечну. Із загальної кількості працюючих 71,9% мали бібліотечну освіту.

За *стажем* бібліотечної роботи: до 3-х років – 4 особи, 3-9 р. – 6 осіб, 10-20 р. – 21 і понад 20 років – 65.

На відміну від попередніх років, усі працювали в режимі *повного робочого дня*.

Поряд з цим, відбулися певні кадрові зміни в окремих бібліотеках для дітей. Здійснені призначення нових керівників у Гайворонській і Устинівській РБД. Повністю оновився штат Устинівської РБД. Довгий час не заповнюється вакансія бібліотекаря в Голованівській РБД.

Належність бібліотек до *груп за оплатою праці* розподілилися таким чином: 7 – до 3-ої групи, 13 – до 4-ої, 9 – поза групою.

Показники 2018 р. перевиконані, але менші порівняно з 2017 роком.

Послугами бібліотек для дітей області протягом 2018 р. скористалося 47,4 тис. *користувачів* різного віку (на 0,4 тис. менше 2017 року). План виконано на 102,4%.

Згідно *єдиної реєстраційної картотеки* читачами бібліотек стали 31,5 тис. осіб. Це на 400 осіб більше 2017 р. Із загальної кількості, число користувачів *дітей до 15 років* становили 85,0%, що на 0,8% більше 2017 р.; *особи старшого віку* – 15%.

Серед *вікових категорій дітей* збільшилася кількість читачів шкільного віку – 24251 осіб, на 807 більше проти 2017 р.

Відвідувачами бібліотек є 81 дитина із сімей, що переїхали зі сходу країни. Найбільше користувачів цієї категорії в Олександрійській ЦМБД ім. Ю. Гагаріна, Новгородківській і Олександрівській РБД.

Видача документів користувачам склала 967,10 тис. прим. План виконаний на 104,3%. Але у порівнянні з 2017 р. менше на 5,3 тис. прим.

Продовжує зростати видача документів *державною мовою* – 76,8% від загальної документовидачі.

Із загальної кількості документів прочитано: книг – 78%, *періодики* – 21%, АВД і ЕД – 1%. Слід зазначити, що збільшилося звернення абонентів, порівняно з 2017 р., до періодичних видань. Що є, скоріш за все, як альтернатива новим книгам, надходження яких мізерні.

Загальний показник *«відвідування»* – 595,8 тис. прим., на 10,5 тис. прим. більше 2017 р. План виконано на 132,4%. Із загального

числа відвідувань виокремлюються *індивідуальні приходи користувачів* до бібліотек – 58,7%, масових заходів – 10,7%, інтернет-центрів – 8,9%, сайтів – 21,6%.

Читаність – 20,4 (на рівні 2017 року), *середнє відвідування* – 12,6 (на 0,4 більше 2017 року).

В умовах систематичного недофінансування бібліотек процес **формування фондів** є дуже непростим. У 2018 р. бібліотеки для дітей *отримали* 9,1 тис. прим. документів, менше на 1,3 тис. за 2017 р. *Оновлення фонду* – 1,6%, на 0,2% менше 2017 р.

Джерела надходження документів незмінні: 32,4% документів отримані бібліотеками для дітей за держпрограмою, через обмінні фонди ОУНБ ім. Д. Чижевського; 15,2% – придбані в магазинах; 14,4% – дарунки; 7,5% – повернуті читачами замість втрачених, за переобліками; 1,5% – надані спонсорами; 29% надходжень склали періодичні видання, отримані через Укрпошту.

Позитивним є той факт, що завдяки фінансуванню з місцевих бюджетів придбали книги Благовіщенська, Долинська, Компаніївська, Новомиргородська, Петрівська РБД, 5 філій для дітей МЦБС м. Кропивницького і 2 бібліотеки для дітей Олександрійської МЦБС.

Використані й *альтернативні джерела* поповнення фондів. Дарування книг бібліотекам – дуже давня форма доброчинності та джерело поповнення фондів. Завдяки дарункам читачів, спонсорів, організацій, письменників до фондів дитячих бібліотек надійшло 1444 прим. книг. Видавництво «Грані-Т» вже не вперше передає бібліотекам України безоплатно добірки своїх книжок. *Добровеличківська РБД* скористалася пропозицією і зробила замовлення та отримала безкоштовно 173-и прим. книг. *Олександрійська ЦМБД ім. Ю. Гагаріна* завдяки участі у Всеукраїнській акції дарування книг в рамках #ЩедрийВівторок, Міжнародному дні дарування книг, проведенні акції «Твори добро! Подаруй бібліотеці книжку!», співпраці з письменниками, спонсорами отримала 176 прим. книг. Проведені акції, дарунки читачів сприяли значимим надходженням до фондів Вільшанської, Гайворонської, Голованівської, Компаніївської, Новомиргородської, Петрівської РБД, ЦБД і філій №№ 12, 19 для

дітей МЦБС м. Кропивницького, філії № 3 для дітей м. Олександрії, МБД і філії № 8 для дітей м. Світловодська.

Найбільшу кількість документів – 1047 прим., мала ЦБД ім. Ю. Гагаріна Олександрійської МЦБС. Від 300 до 600 прим. отримали Добровеличківська, Долинська, Компаніївська, Новомиргородська, Олександрівська, Петрівська РБД, ЦБД і філії №№ 12, 19 для дітей МЦБС м. Кропивницького, дитяча філія ЦБ Новоукраїнської ОТГ.

Незначні надходження – 100-200 прим. отримали Новоархангельська і Устинівська РБД, Новомиргородська МБД, менше 100 прим. – Новгородківська РБД, Витязівська СБД Бобринецького району.

Невід'ємною складовою частиною фонду бібліотек є *періодичні видання*. Слід зазначити, що на 7,3% більше, у порівнянні з 2017 р., до бібліотек надійшло періодичних видань. У середньому, 1 бібліотека для дітей отримувала 12 прим. періодики. Для передплати використані різні джерела фінансування. Так, 72,4% бібліотек здійснили передплату за кошти, виділені з місцевих бюджетів. Залучення коштів спецфонду та спонсорів дало можливість мати періодику Гайворонській, Компаніївській, Новгородківській, Устинівській РБД, філії для дітей № 8 Світловодської МЦБС, додатково – філіям для дітей ЦБС міст Кропивницького, Олександрії, Вільшанській РБД. Новгородківська і Устинівська РБД мали одну газету.

Бобринецька РБД і Світловодська МБД залишилися без передплати.

Бібліотеки для дітей продовжили роботу над упорядкуванням документного фонду. *Вилучено* 29,3 тис. прим. документів, на 4,4 тис. прим. більше 2017 р. Вибуття у 3 рази перевищує надходження.

Причини списання: 75,4% – за зношеністю, 21,8% – морально застарілі, 2,1% – втрачені користувачами, 0,1% – за результатами переобліків, 0,6% – дублетні. *Вибуття за мовами*: 34% – українською, 66% – російською.

Загальний **документний фонд** бібліотек для дітей на початок 2019 р. нараховував 551,96 тис. прим. На 20,2 тис. прим. менше за 2017 р. За видовою ознакою у фонді: *книг* – 97%, *періодики* – 2,4%, *аудіовізуальних документів* – 0,1%, *електронних видань* – 0,1%.

Мовна приналежність: державною – 55,4% (на 1,5% більше за 2017 р.), російською – 43,9% (менше на 1,6% за 2017 р.), національних меншин та іноземною – 0,1%.

Відносні показники: *обертаність фонду* на рівні 2017 р. – 1,7, *забезпеченість документами* на одного користувача – 11,6 прим., на 0,3 менше попереднього року.

Продовжувалася робота над упровадженням УДК: здійснювалося шифрування нових надходжень, перешифрування раніше отриманих книг. Внесені зміни у розстановку фонду, ДБА, до Сумарних книг обліку, Щоденників роботи тощо.

Поступово покращується **МТБ дитячих бібліотек**. Бібліотеки для дітей, за винятком Рівнянської СБД, мають оргтехніку.

Протягом 2018 р. 10 (34,4%) бібліотек отримали комп'ютери, копіювально-розмножувальну техніку, мультимедійне обладнання.

На кінець звітнього року 96,4% дитячих бібліотек мали: 96 одиниць комп'ютерів, 69 одиниць копіювально-розмножувальної техніки, 50 одиниць мультимедійного обладнання (на 9 більше 2017 р.).

Засоби зв'язку: у 28 бібліотеках для дітей є електронна пошта, 18 – стаціонарний телефонний зв'язок, Світловодській МБД – факс. Доступом до мережі Інтернет забезпечені 27 бібліотек для дітей.

Поліпшилася **матеріальна база** 9 закладів. Компаніївська РБД і МБД філія № 21 ЦБС м. Кропивницького отримали інші приміщення, де проведено відповідні ремонтні роботи. У 7 ДБ відбулися часткові ремонти, заміна вікон і дверей, оформлення зал, придбання меблів: Благовіщенській, Долинській, Новгородківській, Петрівській РБД, Олександрійській ЦМБД ім. Ю. Гагаріна, ЦБД і філії № 12 для дітей МЦБС м. Кропивницького.

У 2018 році бібліотеки для дітей **профінансовано на 10 млн. 208,5 тис. грн.**, що на 1 млн. 399,2 тис. грн. більше 2017 р. (оплату праці, комплектування фондів, проведення ремонтів, придбання основних засобів).

Зокрема, на *комплекткування бібліотечних фондів* використано 235,1 тис. грн., що на 148,2 тис. грн. менше 2017 р. У т. ч., коштів загального фонду виділено 57,2 тис. грн., що також на 46,8 тис. грн. менше 2017 року.

Здійснено *ремонтні роботи* на суму 581 тис. грн., у т.ч. 572,3 тис. грн. – кошти загального фонду, більше на 98 тис. грн. за 2017 рік.

Відбулося *придбання основних засобів* на 97,7 тис. грн., що на 70,9 тис. грн. більше за 2017 р. У т. ч., 63,4 тис. грн. виділено із коштів загального фонду.

Надходження коштів до спеціального фонду бібліотек для дітей становили 309 тис. грн., більше на 17 тис. грн. за 2017 р. Це відбулося за рахунок збільшення напрацювань від платних послуг, залучення благодійних і спонсорських внесків тощо.

Зокрема, 89% бібліотек для дітей надали *платних послуг* на суму 57,7 тис. грн., що у порівнянні з попереднім роком більше на 10,6 тис. грн. Розвиває з 2018 р. платні послуги Світловодська МБД. *Найбільше коштів* від надання платних послуг отримали Олександрійська ЦМБД ім. Ю. Гагаріна – 18,2 тис. грн., п'ять філій для дітей МЦБС м. Кропивницького – від 3,1 до 4,2 тис. грн. Вагомі напрацювання мали: Бобринецька, Гайворонська, Добровеличківська, Долинська, Новгородківська, Олександрівська, Петрівська РБД – 1,3-2,1 тис. грн. Кошти використано на придбання книг, передплату періодики, поліпшення матеріально-технічної бази.

Задля розвитку бібліотеки, як сучасного закладу, надання більш широкого спектру послуг дітям, бібліотечними працівниками за 2018 р. було залучено **185,2** тис. грн. *спонсорських і благодійних коштів*.

Як методичні центри для підвідомчих бібліотек з питань організації роботи з дітьми центральні міські та районні бібліотеки для дітей забезпечували *підвищення кваліфікації* бібліотекарів. Провели самостійно чи спільно з бібліотеками для дорослих 207 різних форм навчань: семінари, практикуми, стажування, тренінги, майстер-класи, творчі лабораторії, школи молодого/сільського бібліотекаря, дні: методичні, творчої ініціативи, професійного спілкування, фахова майстерня, конкурси тощо.

Не менше уваги приділено вивченню потреб і запитів користувачів, затребуваності тих чи інших послуг. Проведено 98 *досліджень, 37 аналізів читань*, під час яких опитано більше 7,6 тис. учнів 1-9 класів, організаторів дитячого читання. Долучилися до участі у обласних етапах 5 Всеукраїнських досліджень, що

проводила ОДБ ім. Т.Г. Шевченка: «Укомплектованість фондів бібліотек для дітей творами В. Короленка», «Незадоволений читацький попит на дитячу літературу в бібліотеках України для дітей у 2018 р.», «Книга року – 2018» тощо.

Здійснено 108 виїздів з надання консультативно-практичної допомоги сільським/міським бібліотекарям. З кожним роком кількість відряджень зменшується у зв'язку з відсутністю фінансування на їх проведення та транспортного зв'язку із селами. Більше мали можливостей побувати в підвідомчих бібліотеках керівники Благовіщенської, Бобринецької, Вільшанської, Добровеличківської, Долинської, Новгородківської, Новомиргородської РБД, Олександрійської ЦМБД ім. Ю. Гагаріна. Лише 3-4 виїзди здійснили керівники Гайворонської, Голованівської, Новоархангельської, Олександрівської, Петрівської, Устинівської РБД.

Невід'ємною частиною професійної діяльності усіх бібліотек для дітей є **видання друкованої продукції** та створення сучасних форм реклами: презентацій, бук-трейлерів, відеороликів тощо. За рік опубліковано чи представлено он-лайн більше 366 назв. Наклад друкованої продукції склав 5,5 тис. прим. Серед видів друкованих матеріалів популярні: буклети, пам'ятки, закладки, календарі, флаєри, які розповсюджувалися серед користувачів. Створення віртуальних матеріалів активно практикує Олександрійська ЦМБД ім. Ю. Гагаріна –відеоролики, відеофільми, буктрейлери, презентації представлені на YouTube. Також, відповідні розробки мають: філія № 19 для дітей МЦБС м. Кропивницького, філія № 8 для дітей Світловодської МЦБС, Долинська, Голованівська, Добровеличківська, Компаніївська, Олександрівська РБД.

Для багатьох бібліотек **ЗМІ та віртуальний комунікаційний простір** є засобом реклами закладу і його послуг. 17 ДБ ведуть 21 сайти і блоги. У 2018 р. створила блог Благовіщенська РБД. Разом з тим, не працювали сайт Вільшанської РБД і блог Устинівської РБД. Також, бібліотеки активно використовували власні сторінки у «Facebook». Опубліковано в місцевих газетах, прозвучали на радіо і ТБ 542 інформації; 14,4 тис. постів і фото представлені в мережі Інтернет.

Огляд роботи дитячих відділів

У структурі 2-х районних, 7-ми міських, 11-ти сільських бібліотек виокремлено **21 дитячий відділ**. На один менше порівняно з 2017 роком. Комунальна установа «Маловисківська районна бібліотека» рішенням районної ради від 23.10.2018 р. № 304 реорганізована в «Маловисківський районний бібліотечно-інформаційний центр». У результаті реорганізації відбулися зміни в структурі, штаті РБ, зокрема, закрито дитячий відділ та звільнено 2-х його працівників.

Роботу відділів з обслуговування дітей забезпечували 22 *фахівці*: з яких 68,2% мали бібліотечну освіту, 54,5% – більше 20 років стажу, 81,8% – працювали на ставки.

Обслужено *користувачів* – 13 тис. (106% до плану). Але менше на 200 осіб порівняно з 2017 р. *Відвідування* склали 124,5 тис. (101,4% до плану), на 47,1 тис. більше 2017 р. *Видано документів* 254,3 тис. прим. (102,3% до плану), але менше на 5,6 тис. порівняно з 2017 р. Як і в бібліотеках для дітей, зросла кількість користувачів - учнів 1-9 класів –9,9 тис. осіб, на 327 осіб більше 2017 р.

Середнє відвідування – 9,6, *читаність* – 19,6, що менше аналогічних показників по області.

Отримали за 2018 р. 2,8 тис. прим. документів, менше на 0,4 тис. прим. за 2017 р. Зокрема, періодики – 639 прим., на 50 прим. менше 2017 р. У середньому, кожен ДВ мав 4,8 назв періодики. Разом із тим, 3 ДВ не отримували періодичних видань для дітей: Тишківський Добровеличнівського, Богданівський і Дмитрівський Знам'янського районів. *Вибуло* 12,1 тис. прим. документів, що на 1,9 тис. прим. менше за 2017 р. *Документний фонд* ДВ, на початок 2019 р., нараховував 162,8 тис. прим. документів, на 14,3 тис. менше порівняно з 2017 р.

Показники: *обертаність* – 1,6, *забезпеченість* – 12,5. Відносно до 2017 р. продовжує поступово збільшуватися «обертаність» і зменшуватися «забезпеченість».

Дитячі відділи Олександрійського району, Онуфріївської РБ мають *комп'ютерну і копіювально-розмножувальну техніку* та надають інтернет-послуги дітям. 11 ДВ розвивають додаткові платні послуги.

Про проведені заходи ДВ розповідали у *мас-медіа*: ДВ Олександрійської ЦРБ продовжував вести сайт «Паросток» і сторінку в соціальній мережі фейсбук; надавали пости на сайт ЦР/М/Б дитячі відділи Знам'янської МЦБС, Онуфріївської РБ, Новопраської центральної і Червонокам'янської сільських філій Олександрійської РЦБС.

Огляд роботи бібліотек, що увійшли до ОТГ

На початок 2019 р. у складі 13 ОТГ нараховувалося **50 публічних бібліотек**. Серед їх числа – 2 бібліотеки для дітей: дитяча філія ЦБ (раніше РБД) Новоукраїнської ОТГ та МБД Помічнрянської міської ОТГ. До складу Тишківської ОТГ Добровеличківського району увійшла Тишківська СБ, у структурі якої є дитячий відділ.

Організаційно і методично забезпечена діяльність бібліотек в Новоукраїнській ОТГ, де функції методичного центру виконує ЦБ та Компаніївської ОТГ, де за районними бібліотеками закріплено повноваження методичних центрів. В інших ОТГ відсутні фахівці, методичні центри, які б здійснювали керівництво бібліотеками чи відбувається їх формування.

Працювали в бібліотеках 59 осіб, у т.ч. 47,5% – на ставку, інші – на 0,75, 0,5 і 0,25 ставки. З входженням Помічнрянської МБД до Помічнрянської міської ОТГ змінилася на краще оплата праці бібліотекарів – 2 працівники переведені на ставки.

Із загальної кількості – 50,8% мають бібліотечну освіту, 40,7% – вищу і базову не фахову освіту, 17,2% – середню.

За *стажем* працюють: до 3-х років – 27,1%, 3-5 р. – 8,5%, 10-20 р. – 20,3%, понад 20 р. – 44,1% осіб.

У ряді сільських бібліотек ОТГ є вакансії.

Цифрові показники виконані. Статистичні дані, від загальних по області, склали: *користувачів* - 8,4 тис., *відвідування* – 98,1 тис., *видача документів* – 178 тис. прим.

Відносні показники: *середнє відвідування* – 11,7, *читаність* - 21,2.

Надійшло 2,5 тис. прим. документів. Це 52,5 прим. на 1 бібліотеку. Найбільшу кількість – від 200 до 300 прим., отримали ДФ ЦБ Новоукраїнської та МБД Помічнрянської ОТГ. Основним джерелом, що дало можливість мати книги усім бібліотекам ОТГ

є ОФ ОУНБ ім. Д. Чижевського – 31,6% надходжень. Придбано у магазині – 21,7% документів за кошти місцевого бюджету бібліотеками Великоसेверинівської, Первозванівської, Соколівської ОТГ Кіровоградського району, Новоукраїнської ОТГ. Помічнянська МБД в ході акції «Подаруй бібліотеці нову дитячу книгу» отримала більш ніж 40 прим. літератури.

Надходження періодики склало 43,3% від загальної цифри надходжень. Отримували газети і журнали: бібліотеки 4-х ОТГ Кіровоградського району, філії ЦБ Новоукраїнської міської ОТГ, Ганнівської ОТГ Новоукраїнського району, Помічнянської ОТГ. 17-ть бібліотек 5-ти ОТГ періодики не отримували.

Вибуття – 6,9 тис. прим. Причини списання: за зношеністю – 89,2%, морально застарілі – 10,2%, втрачені користувачами – 0,6%. Бібліотеки Компаніївської, Маловисківської, Помічнянської ОТГ списання не проводили.

Документний фонд для дітей бібліотек ОТГ на початок 2019 р. склав 174,2 тис. прим. *Обертаність* – 1,0, *забезпеченість документами* на одного користувача – 20,7 (обласний – 18,6). Хоча в більшості сільських бібліотек ОТГ забезпеченість сягає від 30 до 60 прим. на 1 користувача.

Змінилася на краще *матеріально-технічна база* окремих закладів, у т.ч. дитячих бібліотек. Для Помічнянської МБД придбано ноутбук; здійснено підключення до мережі Інтернет; передплачено періодичні видання – 22 назви; проведено ремонт даху на суму 32,3 тис. грн. Дитяча філія ЦБ Новоукраїнської ОТГ отримала ноутбук, кольоровий принтер-сканер; придбала книги та здійснила передплату 17 назв періодичних видань на загальну суму 8,5 тис. грн.

Також, сільські бібліотеки Великосеверинівської, Первозванівської, Соколівської, Смолінської, Ганнівської, Новоукраїнської, Помічнянської, дві Маловисківської ОТГ мали оргтехніку.

Загалом, **бібліотеки області, які обслуговували дітей**, основні планові показники виконали. Показник *«користувачі»* склав 102,4 тис. (виконання до плану – 106,8%), але менше на 2,3 тис. проти 2017 року. Бібліотеки *відвідали* 1 млн. 190,2 тис. осіб (123,4% до плану), але це на 45,7 тис. менше 2017 р. *Видано* користувачам-

дітям 2 млн. 149,9 тис. прим. документів (107,7% до плану), що на 39,5 тис. прим. документів менше за 2017 р.

Середнє відвідування по області становило 11,6, *читаність* – 21,0.

До бібліотек *надійшло* 26702 прим. документів, на 3,1 тис. прим. менше 2017 року. *Вилучено* 93033 прим. документів, що на 5,4 тис. прим. більше проти 2017 року. *Забезпеченість документами* на одного користувача – 18,6 (на 0,1 менше 2017 р.), *обертаність* – 1,1, *коефіцієнт оновлення* «дитячих фондів» становив 1,4% (на 0,1% менше 2017 р.).

На початок 2019 р. «дитячий фонд» бібліотек області, нараховував 1 млн. 908,7 тис. прим. документів, що на 52,7 тис. прим. менше 2017 року. Документів українською мовою – 55,8%, що більше на 1,0% за 2017 р.

Участь у всеукраїнських і обласних заходах бібліотек Кіровоградщини, що проводила обласна бібліотека для дітей ім. Т. Г. Шевченка.

На 6-ти організованих ОДБ заходах із підвищення кваліфікації пройшли навчання 110 бібліотечних фахівців. Розширився контингент працівників, які брали участь у навчаннях – це бібліотекарі ОТГ. Загалом, взяли участь у навчаннях бібліотекарі з 10 об'єднаних громад.

Чималу аудиторію зібрав *обласний семінар-практикум* «Дитяча бібліотека – діапазон можливостей і партнерства» – 37 осіб. Це представники бібліотек для дітей, дитячих відділів районних і міських бібліотек, а також 6-ти ОТГ: Бобринецької, Маловисківської, Ганнівської, Новоукраїнської, Помічнлянської, Первозванівської.

Продовжила роботу *обласна творча лабораторія бібліотечної інноватики для сільських бібліотекарів*. Навчання були проведені: для сільських бібліотекарів Благовіщенського району на базі районної бібліотеки для дітей; для бібліотекарів сіл Кіровоградського району, у т. ч. за участі представників 3-х ОТГ (Великосеверинівської, Первозванівської, Соколівської) та запрошених керівників бібліотек для дітей філій ЦБС м. Кропивницького – в ОДБ ім. Т.Г. Шевченка.

Під час *обласного майстер-класу «Формуємо читацький та творчий простір дитини у бібліотеці»* навчалися бібліотекарі спеціалізованих бібліотек для дітей, дитячої філії ЦБ Новоукраїнської міської ОТГ та міської дитячої бібліотеки Помічнлянської міської ОТГ.

Проїшла *стажування* завідувачка МБД Помічнлянської міської ОТГ.

Разом з тим, через відсутність коштів, нерегулярно відвідували навчання працівники Гайворонської РБД, Світловодської ДК МБД, бібліотеки-філії № 8 для дітей Світловодської МЦБС, Побузької МБД Голованівського району, Новомиргородської МБД.

Активністю бібліотек і масовістю юних учасників відзначалися обласні етапи **всеукраїнських конкурсів**.

Під час *Тижня дитячого читання* проведено понад 460 заходів, на яких побували близько 7,9 тис. користувачів, видано 8,4 тис. документів. До бібліотек різних рівнів записались 730 дітей.

У *конкурсі дитячого читання «Книгоманія - 2018»* взяли участь бібліотеки 16 районів та 5 міст. До районного та міського етапів конкурсу долучилися 342 учня 6-7 класів. На обласному етапі змагалися за титул «Суперчитач області» 37 дітей. Кіровоградщину представляли на Дитячому форумі у Львові переможці обласного етапу конкурсу: Павленко Софія, учениця 6 класу з смт Новоархангельськ та Семеренко Валерія, учениця 7 класу із селища Нова Прага Олександрійського району.

Всеукраїнський конкурс проектів «Мої права – моє життя» проводився під час літніх канікул. 32 індивідуальні та колективні роботи дітей віком від 13 до 18 років отримала обласна бібліотека для дітей ім. Т.Г. Шевченка. 2 проекти наших земляків у віковій категорії 15-18 років зайняли почесні місця на всеукраїнському рівні. Проект *«Правовий тренінг «Споживач - король ринку»*, створений Косінською Анною, Олійник Єлизаветою, Плотницькою Ярославою з м. Долинська, завоював перше місце у номінації «Колективні проекти» та рекомендований, серед інших робіт переможців, до запровадження в бібліотеках для дітей України. Проект *«Екологічні права - права на безпечне для життя і здоров'я*

довкілля» Рибачука Івана з м. Світловодська відзначений за II місце у номінації «Індивідуальні проекти».

Уже став традиційним *Всеукраїнський дитячий літературний конкурс «Творчі канікули»*. У 2018 р. від користувачів бібліотек області було отримано 120 творчих робіт. Твори Мартиненко Тетяни та Чайки Діани з м. Олександрії; Вербовицького Валерія з м. Кропивницького; Гвоздик Олександрі з м. Знам'янка; Першогоуба Сергія з м. Гайворон відзначені НБУ для дітей та увійшли до збірки «Творчі канікули-2018», яку отримав кожен її автор.

У 2018 р. НБУ для дітей започатковано *Всеукраїнський конкурс «Лідер читання»*. Переможцем конкурсу стала Мефодюк Ольга (м. Кропивницький), яка представляла Кіровоградську область на святковому фіналі конкурсу «БібліоКемп лідерів читання», що проходив 25-27 вересня у м. Херсоні.

За підсумками *обласної бібліотечної акції «Читай, я буду слухати!»* відзначені грамотами департаменту культури, туризму та культурної спадщини Кіровоградської ОДА Голованівська, Долинська, Компаніївська, Новгородківська, Новоархангельська, Новомиргородська, Петрівська районні бібліотеки для дітей, ЦБД ім. Ю. Гагаріна та філія № 3 з обслуговування дітей Олександрійської МЦБС, ЦБД та філії №№ 12, 19, 21 для дітей, дитячі відділи МБ філій №№ 1, 5, 7 МЦБС м. Кропивницького, дитячі відділи Аджамської СБ Кіровоградського району та Маловисківської РБ, Кропивницька сільська бібліотека № 1 Новоукраїнського району.

У звітному році бібліотеки для дітей активно долучилися до **проектної діяльності**.

Фахівці **Бобринецької РБД** спільно з ГО «Мистецька Бобринеччина» перемогли у Всеукраїнському конкурсі проектів «Місцеві ініціативи для розвитку громад». Мета проекту «Бібліотека свободи» (Library of freedom), розробленого РБД – забезпечення креативного інформаційно-дозвілєвого простору для родин. Також, працівники бібліотеки – учасники районного проекту «Мандруємо земним раєм – степовим Бобринецьким красм».

Проект **Петрівської РБД** «Сучасна бібліотека – сучасним дітям» отримав перемогу в конкурсі проектів районної програми

взаємодії «Майбутнє – спільна справа». Завдяки чому, проведено ремонт читальної зали, придбано сучасний LED-телевізор і нові меблі.

Долинська РБД взяла участь у конкурсному відборі проекту «Молодіжний розвиток» від Корпусу миру в Україні за право приймати волонтера, який буде працювати протягом 2-х років у бібліотеці і отримала перемогу. Діти міста мають можливість сьогодні займатися в 3-х комітетах за інтересами, англорозмовному клубі «Давай поговоримо». Уже 5 років поспіль проводиться районне Свято казки «Казковий світ Долинщини» засновником якого були фахівці РБД.

Олександрійська ЦМБД ім. Ю. Гагаріна отримала перемогу в проекті «Сприяння відбудові та сталому розв'язанню проблем ВПО та постраждалого від конфлікту населення в Україні» та проекті «Платформа 3-Д: добра, довіри, досвіду», що впроваджуються Міжнародною організацією з міграції (МОМ) за фінансування Європейського Союзу. Завдяки чому до послуг користувачів: Code Club, де навчаються основам програмування, кодування, РобоКлуб – діти вивчають світ робототехніки на базі наборів LEGO, гурток «Легка англійська», гурток з 3D-моделювання за допомогою 3D-ручок.

Олександрівська РБД реалізує власну комплексну цільову програму розвитку дитячого читання «Книгосвіт дитинства» у рамках якої діє бібліотечний клуб «Плюшева няня», а з 2018 р. започатковано новий проект «Читацька республіка» розрахований на 5 років.

Помічнянська МБД реалізувала власний проект «Кольорова радість», спрямований на розвиток творчих здібностей дітей. Другий рік поспіль у бібліотеці діє «Школа акторської майстерності»; програма дозвілля «Родина моя – читачів сім'я», заходи якої відбувалися за участі дорослих та дітей.

Працівники **ДВ Олександрійської ЦРБ** – активні учасники проектної діяльності бібліотеки. На сьогодні у відділі діє сенсорна кімната (завдяки перемозі в конкурсі проектів «Українська регіональна платформа громадських ініціатив» за підтримки Європейської Комісії), яку відвідали понад 370 дітей району. Також, для ДВ характерно проведення виїзних заходів для дітей сіл району.

ДВ Онуфріївської РБ активно співпрацював з дитячим будинком «Жива Перлина», вихованці якого є читачами та відвідувачами різноманітних заходів; проводить ігрові програми під час районних свят, зокрема, районного фестивалю дитячо-юнацької творчості для дітей з обмеженими фізичними можливостями «Повір у себе». Працівники **дитячих відділів ЦУМБ та філії № 3 Знам'янської МЦБС** – учасники загальноміських заходів – «Свято синьо-жовтих кольорів», свята до Дня Незалежності, під час яких проводять пізнавально-ігрові програми біля Міського палацу культури, в міському парку відпочинку тощо. ДВ ЦУМБ давно підтримує зв'язки зі школою-інтернат та запрошує дітей на заходи та майстер-класи. Щонеділі в дитячому відділі працює Бібліо-Art-Майстерня в рамках загальносистемної програми «Мистецькі вихідні».

Дитяча філія ЦБ Новоукраїнської ОТГ влітку проводила ігрові програми для дітей з малозабезпечених сімей, дітей-сиріт, напівсиріт, дітей-інвалідів, що відпочивали в таборі «Веселка» при ЦДЮТ та пришкольних майданчиках міста, пришкольного оздоровчого табору Воронівської філії НВК № 8.

В усіх бібліотеках діяли *Програми літніх читань*, заходи в рамках яких відвідали більше 28,3 тис. дітей.

При бібліотеках для дітей працювали і **58 об'єднань за інтересами**: клуби, гуртки, студії, школи, вітальні.

Найкращі напрацювання у роботі бібліотек області з користувачами-дітьми знайшли відображення на блозі «Фаховий меседж» обласної бібліотеки для дітей ім. Т.Г. Шевченка <http://fahovuymassage.blogspot.com/>.

З огляду на вище означене констатуємо, що наявні ресурси, досвід, позитивний імідж серед місцевих громад, підтримка партнерів дають можливість бібліотекам забезпечувати інформаційні, освітні, дозвіллеві потреби юних громадян.

Разом з тим, проблемами для бібліотек області, як і в попередні роки, залишаються: відсутність стабільної системи фінансування в обсягах, достатніх для ефективної діяльності і розвитку; недостатні темпи оновлення інформаційних технологій, що ускладнює або унеможливорює виконання виробничих процесів та обслуговування користувачів на сучасному рівні; слабка матеріальна база.

Продовжуючи розпочату роботу рекомендуємо звернути увагу на:

- переформатування бібліотечного простору задля створення комфортного середовища для відвідувачів; залучення до читання потенційних користувачів бібліотек;

- пошук грантових проектів і програм неурядових організацій, розвиток фандрейзингової діяльності;

- актуалізацію бібліотечних фондів;

- підвищення рівня медіаграмотності, оволодіння базовими знаннями та навичками у сфері мас-медіа;

- вивчення досвіду роботи інших бібліотек з метою впровадження в практику роботи найефективніших форм бібліотечного обслуговування дітей.

Відповідальна за випуск Т. С. Манжула

Редактори: О. В. Ліпей, Л. С. Босюк

Видавець та виготовлювач

Кіровоградська обласна
бібліотека для дітей ім. Т. Г. Шевченка
вул. Шевченка, 5
м. Кропивницький, 25006
Сайт: <http://librarychl.kr.ua>

